YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
27 päivänä toukokuuta 1981 *

Yhdistetyissä asioissa 142/80 ja 143/80,

jotka Corte d'appello di Milano on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäviksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Amministrazione delle Finanze dello Stato

vastaan

Essevi SpA, kotipaikka Milano (asia 142/80),

ja

Carlo Salengo -yhtiö, kotipaikka Genova (asia 143/80),

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan tulkinnasta, ottaen huomioon valtion kantamaa maksua koskevan Italian lainsäädännön maahan tuoduista väkevistä alkoholijuomista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti J. Mertens de Wilmars, jaostojen puheenjohtajat P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart ja T. Koopmans sekä tuomarit A. O'Keeffe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due ja U. Everling,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

julkisasiamies: F. Capotorti,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Corte d'appello di Milano on esittänyt 19.2.1980 tekemillään kahdella päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 12.6.1980, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksiä ETY:n perustamissopimuksen 95 ja 169 artiklan tulkinnasta sen arvioimiseksi, onko rypäleviinistä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien eriytetyn verojärjestelmän voimassa pitäminen Italian lainsäädännössä yhteensoveltuva perustamissopimuksen kanssa.

2 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että kumpikin pääasian vastaajana oleva yhtiö on tuonut, toinen 1.3.1962 ja 1.12.1967 ja toinen 18.4.1960 ja 25.10.1971 välisenä aikana, Ranskasta peräisin olevaa konjakkia, josta ne suorittivat maksuja, jotka laissa vahvistetaan "ensimmäiseen ryhmään" kuuluvalle etyylialkoholille eli väkijuomille, jotka eivät täytä alkuperää ja valmistusta koskevia määrättyjä vaatimuksia tai jotka on tuotettu Italian alueen ulkopuolella ja joita siten ei voida valvoa tuotantovaiheen aikana.

3 Pääasian vastaajat nostivat Tribunale di Milanossa kanteen suoritettujen maksujen palauttamiseksi ja väittivät, että ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan määräyksiä rikottiin edellä mainittujen jaksojen aikana, ja tämän seurauksena Italian valtiovarainhallinto tuomittiin 26.1.1978 ja 1.6.1978 tehdyillä päätöksillä palauttamaan väärin perustein kannetut maksut.

4 Italian valtiovarainhallinto haki muutosta näihin tuomioihin 31.8.1978 ja vetosi menettelyn kuluessa Corte suprema di cassazionen oikeuskäytäntöön; kyseinen tuomioistuin oli 1.3.1979 antamissaan tuomioissa 1317, 1318 ja 1321 todennut, että riidanalainen verojärjestelmä oli laillinen yhteisön oikeuteen nähden. Valtiovarainhallinto väitti tässä vaiheessa, että Euroopan yhteisöjen komissio oli 28.2.1969 antamassaan lausunnossa myöntänyt Italian tasavallalle mahdollisuuden väkijuomien alalla soveltaa veroa maatalouspolitiikkansa välineenä sekä pitää väliaikaisesti voimassa kanteen kohteena olevan eriytetyn verojärjestelmän. Tässä lausunnossaan komissio totesi nimenomai-

sesti kyseisen järjestelmän olevan yhteisön normien mukaista "tukea" siten, että valtion määräämää maksua kannettiin oikein perustein Ranskasta tuoduista alkoholituotteista.

5 Corte d'appello katsoo, että edellä mainitut tekijät eivät ole omiaan kokonaan ratkaisemaan sen käsiteltäväksi saatettua ongelmaa. Se toteaa, että vaikka komissio 28.2.1969 antamassaan lausunnossa myönsi Italialle mahdollisuuden pitää voimassa ja soveltaa riidanalaista verojärjestelmää maatalouspolitiikkansa välineenä, on uusia seikkoja tullut esille kyseisen ajankohdan jälkeen. Kyseinen tuomioistuin mainitsee tässä yhteydessä yhteisöjen tuomioistuimen 15.10.1969 antaman tuomion (asia 16/69, komissio v. Italia, Kok. 1969, s. 377), jossa todettiin, että väkevät alkoholijuomat, likööorit ja muut alkoholijuomat eivät ole perustamissopimuksessa tarkoitettuja maataloustuotteita, sekä tuomion, joka annettiin 10.12.1974 (asia 48/74, Charmasson, Kok. 1974, s. 1383), jossa todettiin että jäsenvaltioiden väliset kaupan esteet eivät sovellu yhteismarkkinoille siirtymäkauden jälkeen, vaikka esteet kuuluvat osana kansalliseen markkinajärjestelyyn, sekä lopuksi komission Italian tasavallalle 31.7.1978 osoittaman perustellun lausunnon eriytetystä verotuksesta sekä valtion kantaman maksun että tuotantoveron soveltamisen osalta.

6 Ottaen huomioon mainitut uudet seikat sekä valtiovarainhallinnon esittämät väitteet Corte d'appello pyysi yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua, jotta se

"– määrittelisi vaikutuksen, joka edellä mainituilla komission lausunnoilla on ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisesti, ja sen jälkeen ratkaisee, onko Italia rikkonut perustamissopimuksen 95 artiklan määräyksiä, koska se on soveltanut muista jäsenvaltioista tuotuihin rypäleviinistä tislaamalla valmistettuihin väkeviin alkoholijuomiin verojärjestelmää, jonka yhteydessä kannetaan 60 000 liiran hehtolitralta puhdasta alkoholia (90 000 liiraa maaliskuusta 1976) suuruinen valtion maksu, jota ei kanneta samanlaisista kotimaisista tuotteista

– ratkaisisi, onko poikkeuksellisesti sallittua, että Italia pitää voimassa rypäleviinistä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien tuonnissa aikaisemmin sovellettua syrjintää 95 artiklan kolmannessa kohdassa määrätyn toisen vaiheen alun jälkeen, joka on viimeinen ajankohta kumota saman artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa säädetyn verotuksen tasavertaisuuden periaatteen vastaiset kansalliset säännökset".

Asian tausta

7 Italian hallituksen yhteisöjen tuomioistuimelle jättämistä asiakirjoista ilmenee, että komissio osoitti 8.5.1968 Italian ulkoasiainministerille kirjeen, jonka sisältö oli seuraava:

"Pyydän Teitä kohteliaimmin antamaan Italian hallitukselle tiedoksi seuraavat alkoholiveroja koskevat näkökohdat.

Italian verolainsäädännössä säädetään alkoholiveron osalta, että väkijuomiin sovelletaan valtion kantamaa maksua, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia, ja tuotantoveroa, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia. Useita vähennyksiä säädetään tietyille tuotteille, muun muassa rypäleviinistä tai viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetuille väkeville alkoholijuomille. Nämä väkevät alkoholijuomat on vapautettu valtion kantamista maksuista ja tuotantoveroa kannetaan rypäleviinistä tislaamalla valmistetuista väkevistä alkoholijuomista 53 000 liiraa hehtolitralta ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetuista väkevistä alkoholijuomista 50 000 liiraa hehtolitralta.

Sitä vastoin rypäleviinistä ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetuista väkevistä alkoholijuomista kannetaan valtion maksua 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia ja tuotantoveroa 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia.

Tämä eriytetty järjestelmä, joka asettaa maahan tuodut tuotteet huonompaan asemaan, on perustamissopimuksen 95 artiklan vastainen – –

Komissio ilmoitti Italian hallitukselle jo 4.11.1965 päivätyssä kirjeessään näitä ongelmia koskevat huomautuksensa. Italian pysyvän edustuston 12.2.1966 päivätyllä kirjeellä Italian hallitus antoi komissiolle lausuntonsa. Italian hallituksen mukaan väkijuomien eriytetyn verotuksen tavoite on mahdollistaa erilaisten raaka-aineiden käyttö väkijuomien valmistuksessa ja siten varmistaa tiettyjen maatalousalkoholin tuotannossa käytettävien raaka-aineiden menekki. Niin ollen kyseisen eriytetyn järjestelmän kumoamisesta voidaan säätää vasta, kun Italian maatalouden edut tällä alalla on otettu huomioon väkijuomiin liittyvän yhteisen maatalouspolitiikan yhteydessä. Toisaalta Italian viranomaiset väittävät, että muissa jäsenvaltioissa on vähintään yhtä paljon syrjintää, esimerkiksi Ranskan ja Saksan monopoleista aiheutuva syrjintä.

Komissio ei halua kieltää kokonaan Italian maataloudelle väkijuomista aiheutuvia ongelmia. Komissio toteaa tämän vuoksi, että Italian lainsäädännössä säädettyä valtion kantaman maksun soveltamisesta johtuvaa eriytettyä verotusta voidaan väliaikaisesti soveltaa, ottaen huomioon että valtion maksu on tavallaan Italian väkijuoma-alan maatalouspolitiikan väline, jonka perusteella väkijuomat voidaan saattaa markkinoille niiden alkuperästä ja raaka-aineen hinnasta riippumatta.

Maatalousalan vaatimukset eivät kuitenkaan oikeuta kaikkiin edellä mainittuihin kotimaisten ja maahan tuotujen tuotteiden verotuksen eroihin. Maatalouden tarpeet on jo otettu huomioon valtion maksussa, joka kannetaan ainoastaan maahan tuoduista tuotteista. Tästä seuraa, että tuotantoveron osalta ei voida vedota maatalousnäkökohtiin sellaisen eriytetyn verotuksen perustelemiseksi, jolla syrjitään maahan tuotuja rypäleviinistä ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistettuja väkeviä alkoholijuomia ja vermutin ja marsalan kaltaisia maahan tuotuja tuotteita.

Näillä perusteilla komissio katsoo, että Italian tasavalta on jättänyt täyttämättä sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvat velvoitteet rypäleviinistä ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien tuotantoveron alentamisen ja vermutin ja marsalan valmistuksessa käytettävän alkoholin tuotantoveron alentamisen suhteen. Näillä perusteilla komissio kehottaa perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla Italian tasavallan hallitusta esittämään huomautuksensa edellä esitetystä kuukauden kuluessa tämän kirjeen vastaanottamisesta. Komissio pidättää itsellään oikeuden antaa tarvittaessa 169 artiklassa tarkoitettu perusteltu lausunto tutustuttuaan näihin huomautuksiin."

8 Koska Italian hallitus ei noudattanut komission pyyntöä, komissio antoi perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla 28.2.1969 seuraavan perustellun lausunnon väkijuomien tuotantoveroista:

"Italiassa kotimaisille väkijuomille määrätään valtion kantama maksu, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia ja tuotantovero, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia. Laissa säädetään useita alennuksia erityisesti rypäleviinistä ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetuille väkeville alkoholijuomille, jotka on vapautettu valtion kantamasta maksusta ja joista kannetaan tuotantoveroa rypäleviinistä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien osalta 53 000 liiraa hehtolitralta ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien osalta 50 000 liiraa hehtolitralta.

Sitä vastoin Italiaan tuoduille rypäleviinistä ja viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetuille väkeville alkoholijuomille määrätään valtion kantama maksu, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia ja tuotantovero, jonka määrä on 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia - -

Komissio kiinnitti Italian hallituksen huomion tämän järjestelmän syrjivään luonteeseen jo marraskuussa 1965.

Tämän jälkeen komissio pani vireille 8.5.1968 päivätyllä kirjeellä ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklassa tarkoitetun menettelyn perustamissopimuksen 95 artiklan määräysten rikkomisesta. Italian pysyvän edustuston 23.7.1968 päiväämällä kirjeellä antamassaan vastauksessa Italian hallitus ilmoitti komissiolle, että se ei aikonut kumota kyseessä olevaa eriytettyä verotusta ennen kuin Saksan ja Ranskan kansallisia monopoleja muutetaan ja ennen kuin kyseisen alan yhteinen maatalouspolitiikka otetaan käyttöön - -

Esitetyt perustelut eivät, yhtä kohtaa lukuun ottamatta, ole omiaan saattamaan kyseenalaisiksi komission 8.5.1968 päivätyssä kirjeessä esittämien näkökohtien perusteita. Ennen kaikkea on todettava, että jäsenvaltiot eivät missään tapauksessa voi vedota muiden jäsenvaltioiden samankaltaisiin rikkomuksiin välttääkseen perustamissopimuksen mukaan niille kuuluvia velvoitteita.

Liittyen perusteeseen, jonka mukaan Italia toteuttaa maatalouspolitiikkaansa väkijuomien alalla maksua soveltamalla ja voi siten muuttaa kantaansa ainoastaan väkijuomien yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamisen yhteydessä, komissio myönsi jo edellä mainitussa 8.5.1968 päivätyssä kirjeessään, että Italia saa tosiasiallisesti soveltaa maksua maatalouspolitiikkansa välineenä kyseisellä alalla sekä pitää tässä yhteydessä väliaikaisesti voimassa valtion kantaman maksun soveltamisesta johtuvan eriytetyn verotuksen, jonka määrä on enintään 60 000 liiraa hehtolitralta puhdasta alkoholia. Tällainen eriyttäminen mahdollistaa väkijuomien myynnin suhteellisen yhdenmukaisiin hintoihin niiden tuotantokustannuksista riippumatta."

9 Tämän perustellun lausunnon yhteydessä komissio totesi lopuksi, että Italian hallitus oli jättänyt täyttämättä jäsenyysvelvoitteensa verojärjestelmän useiden muiden kohtien kuin valtion kantaman maksun osalta. On todettava, että tämän perustellun lausunnon jälkeen asiaa ei saatettu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

10 Komissio osoitti 31.7.1975 Italian hallitukselle 169 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla uuden kirjeen, jossa se arvosteli 95 artiklan mukaisen syrjintäkiellon huomioon ottaen Italiassa voimassa olevaa väkijuomien verojärjestelmää tuotantoveron, valtion kantaman tavanomaisen maksun ja valtion kantaman erityisen maksun osalta ja vaati Italian hallitusta poistamaan tästä järjestelmästä johtuvan muista jäsenvaltioista tuotujen tuotteiden syrjinnän.

11 Koska Italian viranomaiset eivät noudattaneet tätä uutta vaatimusta komissiota täysin tyydyttävällä tavalla, komissio antoi 31.7.1978 perustellun lausunnon eriytetystä verotuksesta väkijuomien tuotantoveron ja valtion kantaman maksun osalta. Tämänkään perustellun lausunnon johdosta asiaa ei saatettu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

12 Italian hallitus on esittänyt nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, että riidanalainen verojärjestelmä on todellisuudessa pelkästään maataloudelle myönnettävä tuki, joka annetaan kotimaisia tuotteita yksinomaan koskevan veroetuuden muodossa. Italian hallitus arvioi, että kyseinen tukijärjestelmä hyväksyttiin 28.2.1969 annetussa perustellussa lausunnossa ja vastakkaisten toimien puuttuessa kyseinen lupa oli edelleen voimassa ja siten kansallisten tuomioistuinten on pidettävä sitä sallittuna. Kun kyseessä on ennen perustamissopimuksen voimaantuloa sovellettu tuki, sitä voidaan soveltaa edelleen 93 artiklan nojalla, vaikka siihen ei olisi annettu lupaa.

Komission kannanottojen ja lausuntojen merkitys 169 artiklan mukaisessa menettelyssä

13 Corte d'appellon kysymyksillä pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan komission lausuntojen merkitys ja oikeudellinen sitovuus perustamissopimuksen 169 artiklan mukaisissa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevissa menettelyissä. Täsmällisemmin ilmaistuna kysymys on siitä, mikä oikeusvaikutus on sellaisella vakuutuksella, jonka komissio esitti 8.5.1968 antamassaan virallisessa huomautuksessa ja 28.2.1969 perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla antamassaan lausunnossa, jonka mukaan Italia saa pitää väliaikaisesti voimassa "eriytetyksi verotukseksi" kutsutun järjestelmän.

14 Perustamissopimuksen 169 artiklassa määrätään, että jos komissio katsoo, että jäsenvaltio on jättänyt täyttämättä sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvan velvollisuuden, "komissio antaa asiasta lausunnon perusteluineen varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa". Lisäksi tässä artiklassa määrätään, että komissio voi saattaa asian

yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos valtio, jota asia koskee, ei noudata lausuntoa komission asettamassa määräajassa.

15 Tämä oikeudenkäyntiä edeltävä menettely kuuluu 155 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa komissiolle annetun valvontatehtävän yleiseen soveltamisalaan, ja sen tarkoituksena on ensisijaisesti antaa jäsenvaltiolle tilaisuus perustella kantansa ja tarvittaessa antaa komissiolle mahdollisuus kehottaa jäsenvaltiota noudattamaan vapaaehtoisesti perustamissopimuksesta johtuvia vaatimuksia. Jos tämä ratkaisuyritys epäonnistuu, perustellun lausunnon tehtävänä on riita-asian kohteen määrittäminen.

16 Sitä vastoin komissiolla ei ole toimivaltaa määrittää 169 artiklan nojalla antamissaan lausunnoissa tai muissa kyseisessä menettelyssä esittämissään kannanotoissa lopullisesti jäsenvaltion oikeuksia ja velvollisuuksia eikä antaa jäsenvaltiolle takeita tietyn toiminnan yhteensoveltuvuudesta perustamissopimuksen kanssa. Perustamissopimuksen 169–171 artiklassa määrätyn järjestelmän mukaan jäsenvaltioiden oikeudet ja velvollisuudet voidaan määrittää ja niiden toiminta voidaan arvioida ainoastaan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa.

17 Komissio ei varsinkaan voi perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla antamillaan kannanotoilla ja lausunnoilla vapauttaa jäsenvaltiota sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvoitteiden noudattamisesta. Tällaiset komission vakuutukset eivät erityisesti voi johtaa siihen, että ne estävät yksityisiä vetoamasta tuomioistuimissa perustamissopimukseen perustuviin oikeuksiinsa sellaisia jäsenvaltion lainsäädäntö- tai hallintotoimia vastaan, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

18 Esitettyjen kysymysten ensimmäiseen osaan on siten vastattava, että 169 artiklan nojalla annettujen komission lausuntojen oikeusvaikutus rajoittuu asian saattamiseen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn mukaisesti ja että komissio ei voi kyseisessä menettelyssä esittämissään kannanotoissa vapauttaa jäsenvaltiota velvollisuuksistaan eikä rajoittaa niitä oikeuksia, joita yksityisillä on perustamissopimuksen perusteella.

Väkijuomien eriytetyn verojärjestelmän yhteensoveltuvuus 95 artiklan kanssa

19 Esitettyjen kysymysten toisessa osassa yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään ratkaisemaan, voiko jäsenvaltio soveltaa muista jäsenvaltioista peräisin oleviin alkoholituotteisiin veroa, josta samanlaiset kotimaiset tuotteet on vapautettu kokonaan tai osittain.

20 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että maahan tuodun tuotteen (esillä olevissa asioissa Ranskasta peräisin oleva konjakki) ja kilpailevan kotimaisen tuotteen (esillä olevissa asioissa rypäleviinistä tai viininvalmistuksen puristejäännöksestä tislaamalla valmistetut väkevät alkoholijuomat) 95 artiklan mukaista samanlaisuutta ei kiistetä. Italian hallituksen antamien tietojen mukaan kummankin tuotteen verokohtelun välinen ero johtuu siitä, että maahan tuodusta "ensimmäisen ryhmän väkijuomaksi" luokitellusta väkijuomasta kannetaan tässä ominaisuudessa vero täysimääräisenä, kun taas kotimaassa tuotetut vastaavat väkijuomat luokitellaan verosta vapautetuiksi "toisen ryhmän väkijuomiksi", koska tähän väkijuomien ryhmään voidaan luokitella ainoastaan sellaisia väkijuomia, joiden valmistusta voidaan valvoa tuotantovaiheen aikana Italian valtion alueella.

21 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on vakiintuneessa oikeuskäytännössään vahvistanut (ks. viimeksi asia 140/79, Chemial Farmaceutici SpA, tuomio 14.1.1981) yhteisön oikeus ei tässä kehitysvaiheessaan rajoita kunkin jäsenvaltion vapautta ottaa käyttöön tietyille tuotteille eriytettyä verojärjestelmää objektiivisilla perusteilla, kuten käytetyn raaka-aineen tai tuotantomenetelmän perusteella. Tällainen eriyttäminen on yhteisön oikeuden mukaista, jos sillä pyritään talouspoliittisiin tavoitteisiin, jotka puolestaan ovat perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa asetettujen vaatimusten mukaisia, ja jos eriyttäminen on toteutettu niin, ettei muista jäsenvaltioista tulevaa tuontia syrjitä välittömästi tai välillisesti ja ettei kilpailevia kotimaisia tuotteita suojella tuonnilta.

22 Jos kuitenkin verottomuuden myöntämisen tai alennetun verokannan soveltamisen edellytykseksi asetetaan se, että tuotantoa on voitu valvoa jäsenvaltion alueella, tämä on sellainen edellytys, jota muista jäsenvaltioista tuotavat samanlaiset tuotteet oletettavasti eivät voi täyttää. Tällainen vaatimus johtaa siihen, että nämä tuotteet suljetaan etukäteen kyseisen veroetuuden ulkopuolelle ja etuus annetaan ainoastaan kotimaisille tuotteille. Siten on ilmeistä,

että tällainen verojärjestelmä on luonteeltaan syrjivä ja kuuluu siksi ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklassa määrätyn kiellon piiriin.

23 Esitettyjen kysymysten toiseen osaan on siten vastattava, että sellainen väkijuomien verojärjestelmä, jossa verottomuus tai verohuojennukset myönnetään yksinomaan kotimaisille tuotteille, on perustamissopimuksen 95 artiklassa kiellettyä syrjintää.

Perustamissopimuksen 95 artiklan ajallinen vaikutus ja sen suhde tukijärjestelmiin

24 Kysymysten kolmas osa koskee kysymystä siitä, voidaanko jäsenvaltiolle 95 artiklan kolmannessa kohdassa asetetun määräajan päätyttyä antaa lupa poikkeuksellisesti pitää voimassa aikaisemmin sovellettua syrjintää rypäleviinistä tislaamalla valmistettujen väkevien alkoholijuomien tuontiin sovellettavassa verojärjestelmässä.

25 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ja Italian hallituksen yhteisöjen tuomioistuimen menettelyn yhteydessä esittämistä väitteistä käy ilmi, että kansallinen tuomioistuin pyytää ratkaisemaan, voidaanko komission 8.5.1968 päivätyssä kirjeessä ja 28.2.1969 annetussa perustellussa lausunnossa esittämää mielipidettä "eriytetyksi verotukseksi" kutsutun järjestelmän väliaikaisesta voimassa pitämisestä valtion kantaman maksun osalta pitää 92 ja 93 artiklan mukaisen tuen hyväksymisenä myös 95 artiklan kolmannessa kohdassa asetetun määräajan päätyttyä.

26 Perustamissopimuksen 95 artiklan kolmannen kohdan mukaan "viimeistään toisen vaiheen alussa jäsenvaltiot kumoavat edellä olevien määräysten kanssa ristiriitaiset, tämän sopimuksen voimaan tullessa voimassa olleet säännökset taikka muuttavat niitä".

27 Kyseisen määräyksen mukaan jäsenvaltioiden lainsäädännön ja verotuskäytäntöjen kaikki toimet, jotka olivat 95 artiklan kahdessa ensimmäisessä kohdassa määrätyn syrjintää koskevan kiellon vastaiset, oli määrä poistaa viimeistään 31.12.1961. Mainitusta ajankohdasta alkaen nämä määräykset saivat täyden vaikutuksensa, ja yksityiset voivat vedota niihin kaikkia jäsenvaltioita vastaan.

28 Italian tasavallan sekä kansallisessa tuomioistuimessa että yhteisöjen tuomioistuimessa esittämä väite, että komission 8.5.1968 päivätyssä kirjeessä ja 28.2.1969 annetussa perustellussa lausunnossa mainitsema poikkeus merkitsee lupaa myöntää perustamissopimuksen mukaista tukea, on sekä tosiasiallisesti eikä oikeudellisesti väärä. On riittävää todeta tältä osin, että perustamissopimuksen järjestelmän mukaan jäsenvaltio ei saa ottaa käyttöön eikä myöntää tukea muista jäsenvaltioista peräisin olevien tuotteiden verosyrjinnän muodossa.

29 Kysymysten kolmanteen osaan on siten vastattava, että perustamissopimuksen 95 artiklan kolmannen kohdan nojalla saman artiklan kahdessa ensimmäisessä kohdassa määriteltyä syrjintäkieltoa on sovellettava täysimääräisesti 1.1.1962 alkaen ja että jäsenvaltio ei saa pitää voimassa tämän päivämäärän jälkeen muista jäsenvaltioista peräisin olevien väkevien alkoholijuomien tuonnissa sovellettavaan järjestelmään aikaisemmin sisältynyttä verosyrjintää.

Tämän tuomion ajallinen vaikutus

30 Sen varalta, että yhteisöjen tuomioistuin toteaa komission kannanotot pätemättömiksi 95 artiklassa määrätyn kiellon soveltamisen osalta esillä olevissa asioissa, Italian hallitus pyysi yhteisöjen tuomioistuimessa esittämissään huomautuksissa yhteisöjen tuomioistuinta rajoittamaan päätöksensä koskemaan tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuvaa verojen aiheetonta kantamista ja vahvistamaan sitä vastoin menneen ajan osalta komission aikaisemmin myöntämän poikkeuksen vaikutusten lopullisuuden.

31 Tässä yhteydessä Italian hallitus vetoaa 8.4.1976 annettuun tuomioon sisältyvään ennakkotapaukseen (asia 43/75, Defrenne, Kok. 1976, s. 455), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että sillä on oikeusvarmuuden yleisen periaatteen perusteella poikkeustapauksissa oikeus rajoittaa asianomaisten mahdollisuutta vedota sen antamiin tuomioihin. Näiden näkökohtien lisäksi esillä olevissa asioissa on Italian hallituksen mukaan suojattava perusteltua luottamusta, joka sillä oli yhteisön täytäntöönpanoelimen nimenomaisesti hyväksymän verotustoimenpiteen pätevyyteen.

32 Toisaalta Italian hallitus kiinnittää huomiota siihen, että tuojat ovat vyöryttäneet kanteen kohteena olevat maksut ostajien maksettaviksi siten, että niiden palauttaminen aiheuttaisi Italian julkiselle taloudelle suuren rasituksen ilman

vastaavaa hyötyä kuluttajille, joihin kyseessä oleva verotustoimenpide viime kädessä on yksinomaan kohdistunut.

33 Ensimmäisestä väitteestä on todettava, että asiaa koskevasta perustamissopimuksen määräyksestä eli 95 artiklasta ja sen välittömästä sovellettavuudesta on olemassa pitkäaikainen, runsas ja monitahoinen oikeuskäytäntö, joten kyseisen määräyksen soveltamisalasta ei ole enää epäselvyyttä. On riittävää todeta tältä osin, että jo riidanalaisten maksujen kantamisen ajankohtana yhteisöjen tuomioistuin korosti 14.12.1962 antamassaan tuomiossa (yhdistetyt asiat 2/62 ja 3/62, komissio v. Luxemburgin suurherttuakunta ja Belgian kuningaskunta, Kok. 1962, s. 815) tähän perustamissopimuksen määräykseen sisältyviä ankaria vaatimuksia.

34 Riidanalaisten verotustoimenpiteiden osalta on korostettava, että vaikka komission niihin 4.11.1965 lähtien ottama kanta on voinut antaa Italian viranomaisille laillisuuden vaikutelman, epävarmuus kyseisten toimenpiteiden yhteensoveltuvuudesta yhteisön oikeuden kanssa, joka tämän ajankohdan jälkeen on tullut esiin sekä yhteisön tasolla että kansallisella tasolla, estää Italian hallitusta esillä olevissa asioissa vetoamasta oikeusvarmuuden vaatimuksiin tai luottamuksensuojaan perusteena tämän tuomion vaikutuksen ajalliselle rajoittamiselle.

35 Väitteeseen, että verot, joiden palauttaminen on pääasioiden kohteena, on vyörytetty kuluttajien maksettaviksi, on todettava, että yhteisön oikeusjärjestyksessä turvattujen asiaa koskevien oikeuksien suojeleminen ei edellytä perusteettomien verojen ja maksujen palauttamista sellaisilla edellytyksillä, joista seuraa niihin oikeutetuille perusteetonta etua. Mikään ei siten yhteisön oikeuden kannalta estä kansallisia tuomioistuimia ottamasta huomioon kansallisen oikeutensa mukaisesti, että perusteettomat verot ja maksut on voitu sisällyttää maksuvelvollisen yrityksen hintoihin ja vyöryttää ostajien maksettaviksi (asia 61/79, Amministrazione delle Finanze v. Denkavit italiana, tuomio 27.3.1980, Kok. 1980, s. 1205).

Oikeudenkäyntikulut

36 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian tasavallan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistui-

messa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Corte d'appello di Milanon 19.2.1980 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla annettujen komission lausuntojen oikeusvaikutus rajoittuu asian saattamiseen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn mukaisesti. Komissio ei voi kyseisessä menettelyssä esittämissään kannanotoissa vapauttaa jäsenvaltiota velvollisuuksistaan eikä rajoittaa niitä oikeuksia, joita yksityisillä on perustamissopimuksen perusteella.**

2) **Väkijuomien verojärjestelmä, jossa verottomuus tai verohuojennukset myönnetään yksinomaan kotimaisille tuotteille, on ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklassa kiellettyä syrjintää.**

3) **ETY:n perustamissopimuksen 95 artiklan kolmannen kohdan nojalla saman artiklan kahdessa ensimmäisessä kohdassa määriteltyä syrjintää koskevaa kieltoa on sovellettava täysimääräisesti 1.1.1962 alkaen. Jäsenvaltio ei saa pitää voimassa tämän päivämäärän jälkeen muista jäsenvaltioista peräisin olevien väkevien alkoholijuomien tuonnissa sovellettavaan järjestelmään aikaisemmin sisältynyttä verosyrjintää.**

Mertens de Wilmars Pescatore Mackenzie Stuart Koopmans O'Keeffe

Bosco Touffait Due Everling

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä toukokuuta 1981.

A. Van Houtte
kirjaaja

J. Mertens de Wilmars
presidentti